

Wybory do rad zakładowych w 2026 r. Rady zakładowe – ważne podmioty w Niemczech!

Od 1 marca do 31 maja 2026 r. odbędą się w Niemczech wybory do rad zakładowych. W dziesiątkach tysięcy przedsiębiorstw pracownicy będą wybierać swoich przedstawicieli do rady zakładowej. Rada zakładowa reprezentuje interesy pracowników wobec pracodawców - i zapewnia współdecydowanie i demokrację w zakładzie. Rady zakładowe wybierane są co najmniej raz na cztery lata.

Kto reprezentuje moje interesy w razie problemów?

W Niemczech w przeciwieństwie do Polski nie ma organizacji związkowych w zakładach. W przypadku problemów w zakładzie to rady zakładowe są najważniejszymi podmiotami kontaktowymi. Rada jest ustawową reprezentacją interesów pracowniczych w zakładzie. Z reguły współpracuje ona ściśle ze związkiem zawodowym i jest przez niego wspierana. Poza tym w niektórych zakładach istnieją związkowi mężowie zaufania, którzy są osobami kontaktowymi dla członków związku w zakładzie.

Ważne: Ochrona prawna w przypadku konfliktów przysługuje tylko członkom związku zawodowego.

Jakie są zadania rady zakładowej?

Rada zakładowa reprezentuje zakładowe interesy pracowników. Monitoruje, czy pracodawca przestrzega obowiązujących ustaw, rozporządzeń i przepisów o zapobieganiu wypadkom, układów zbiorowych i porozumień zakładowych.

Rada zakładowa

- musi wyrazić zgodę na angaż nowych pracowników
- dba o sprawiedliwie zaszeregowanie
- współdecyduje o warunkach pracy: o rozpoczęciu i zakończeniu pracy, godzinach przerw, nadgodzinach, dyżurach, niepełnym wymiarze czasu pracy, równoważnym czasie pracy itp.
- musi być konsultowana przed każdym zwolnieniem
- angażuje się na rzecz praw uczniów zawodu
- dba o bezpieczeństwo i higienę pracy

Rada zakładowa angażuje się na rzecz równego traktowania wszystkich pracowników i integracji pracowników z zagranicy. Narodowość, wyznanie itp. nie mogą odgrywać żadnej roli. Do jej zadań należy też wnioskowanie o działania na rzecz zwalczania rasizmu i wrogości wobec cudzoziemców w zakładzie.

✓	Sprawy socjalne
Rada zakładowa ma prawo do współdecydowania we wszystkich kwestiach kształtowania czasu pracy i zasad wynagradzania. Regulacje ustawowe czy wynikające z układów zbiorowych muszą być przestrzegane.	<ul style="list-style-type: none">• Wymiar i podział czasu pracy• Równoważny czas pracy, konta czasu pracy, praca zmianowa• Urlop• Wyplata wynagrodzenia• Zakładowe kształtowanie wynagrodzeń• Ustalanie akordu, premii i płac zależnych od wyników

✓	Sprawy kadrowe i kształcenie zawodowe
Rada zakładowa ma prawa do współdecydowania w polityce personalnej. Musi być konsultowana przed każdym zatrudnieniem, zaszeregowaniem, zmianą zaszeregowania, przeniesieniem, zwolnieniem.	<ul style="list-style-type: none">• Zatrudnienia, przeniesienia• Oceny• Wypowiedzenia• Plany personalne• Kształcenie zawodowe• Doskonalenie zawodowe• Zabezpieczenie zatrudnienia

✓	Ochrona zdrowia i kształtowanie miejsca pracy
Ochrona i prewencja w interesie pracowników. Celem jest efektywne wdrażanie ustawowej ochrony pracy w zakładzie.	<ul style="list-style-type: none">• Zapobieganie wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym• Zapobieganie zagrożeniom dla zdrowia• Ogólne zadania w ochronie środowiska i pracy• Humanizacja pracy• Kształtowanie procesów pracy i środowiska pracy

✓	Sprawy ekonomiczne
Rada zakładowa musi być informowana i współdecyduje o sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa, o ważnych planach i ich konsekwencjach dla zatrudnionych.	<ul style="list-style-type: none">• Zmiany w zakładzie• Porozumienia• Pakiet socjalny• Komitet ds. ekonomicznych w przedsiębiorstwach z zazwyczaj ponad 100 pracowników

Czy w każdym zakładzie jest rada zakładowa?

Niestety nie. Co do zasady pracownicy w każdym zakładzie zatrudniającym co najmniej 5 pracowników uprawnionych do głosowania mają prawo utworzyć radę zakładową. Rady zakładowe istnieją jednak tylko tam, gdzie znajdują się dostatecznie zaangażowani pracownicy, którzy gotowi są utworzyć radę.

Kogo zalicza się do pracowników uprawnionych do głosowania?

Głosować mogą wszyscy pracownicy zakładu, którzy ukończyli 16. rok życia. Pracownicy tymczasowi są uprawnieni do głosowania od pierwszego dnia pracy w zakładzie wykonywania pracy, jeżeli mają tam pracować ponad trzy miesiące. Obywatelstwo i miejsce zamieszkania nie odgrywa żadnej roli.

Czy jako pracownik transgraniczny z Polski lub Czech mogą działać w radzie zakładowej?

No jasne! Każdy zatrudniony od 18. roku życia z ponad 6-miesięcznym stażem pracy w przedsiębiorstwie lub koncernie, może kandydować w wyborach. Jeżeli zakład istnieje krócej niż sześć miesięcy, robi się wyjątek. Narodowość i miejsce zamieszkania nie odgrywają żadnej roli.

Jeżeli pracujesz w zakładzie jako pracownik tymczasowy, nie możesz kandydować do rady zakładowej. Możesz za to jednak kandydować w swoim zakładzie pracy tymczasowej, który oddelegował Cię do zakładu pracy.

Czy pracodawca może mnie zwolnić, jeżeli jestem członkiem rady zakładowej, a jemu się to nie podoba?

Nie! Wręcz przeciwnie! Członkowie rady zakładowej korzystają ze specjalnej ochrony przed wypowiedzeniem. Nawet jeżeli pracodawcy nie pasuje, że wybrano radę zakładową, nie może tak po prostu Cię zwolnić. Wypowiedzenia zwyczajne wobec członków rad zakładowych, zgodnie z § 15 ustawy o ochronie przed wypowiedzeniem są zabronione. Ochrona przed wypowiedzeniem obowiązuje od momentu wystawienia swej kandydatury aż do upłynięcia roku od zakończenia członkostwa w radzie zakładowej.

Ilu członków liczy rada zakładowa?

To zależy od liczby pracowników. W zakładach liczących od 5 do 20 pracowników uprawnionych do głosowania rada zakładowa składa się z jednej osoby, od 21 do 50 - z trzech członków, od 51 do 100 - z pięciu członków, od 101 do 200 - z siedmiu członków, od 201 do 400 z 9 osób itd. Te progi wyczytać można z ustawy o ustroju zakładu pracy (Betriebsverfassungsgesetz). W zakładzie zatrudniającym co najmniej 200 pracowników jeden członek rady zakładowej jest oddelegowany do pracy w radzie.

<https://dejure.org/gesetze/BetrVG/9.html>

Kim są Przedstawiciele Młodzieży i Uczniów Zawodu (JAV)?

JAV reprezentują interesy młodocianych pracowników (do 18 lat) i uczniów zawodu (do 25 lat). Tak jak członkowie rad zakładowych dbają o przestrzeganie obowiązujących ustaw, rozporządzeń, przepisów o zapobieganiu wypadkom, układów zbiorowych i porozumień zakładowych. Priorytetami ich pracy są kwestie kształcenia zawodowego i przejmowania uczniów zawodu na etat. Wybierani są w zakładach z co najmniej 5 pracownikami, którzy nie ukończyli jeszcze 18. roku życia lub zatrudnieni są w celu nauki zawodu, a nie ukończyli jeszcze 25. roku życia.

Kim są mężowie zaufania w zakładzie?

Mężowie zaufania (Vertrauensleute) mają inne zadanie, niż rada zakładowa. Rada zakładowa jest ustawową reprezentacją interesów wszystkich pracowników w zakładzie. Związkowi mężowie zaufania są reprezentantami interesów i rzecznikami członków związku w zakładzie, przez których są wybierani.

Kto wspiera nas w wyborze rady zakładowej?

Rada zakładowa nie jest tak po prostu zakładana, tylko jest demokratycznie wybierana przez pracowników. Jest ona ustawowo chroniona ustawą o ustroju zakładu pracy. Należy przestrzegać kilku wytycznych prawnych i procedur wyborczych. Dlatego powinniście zapewnić sobie wsparcie.

Związek zawodowy odpowiedzialny za wasz zakład wesprze was zarówno w wyborach do rady zakładowej jak też w późniejszej pracy. Specjaliści ze związku zawodowego znają podstawy prawne, biurokratyczne rafy i wiedzą też, co trzeba zrobić, gdy pracodawca próbuje uniemożliwić wybory.

Jeżeli nie wiecie, który związek zawodowy jest odpowiedzialny za wasz zakład, to zwróćcie się do związku zawodowego, w którym jesteście członkiem lub do miejscowego biura Niemieckiej Federacji Związków Zawodowych (DGB). Tam dowiedziecie się, kto jest Waszą osobą kontaktową.

✓ Kontakt do związku zawodowego

